

Мирослав Романюк,

генеральний директор Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор, журналіст, дослідник історії української періодики

ГОРИЗОНТИ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ

На початок ХХІ ст. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника — провідна всеукраїнська установа, загальнодержавний бібліотечно-інформаційний, бібліографічний, науково-дослідницький, освітній та культурний центр; державне сховище унікальних рукописних і друкованих пам'яток української та світової книжкової культури, творів українського та зарубіжного мистецтва, інших документів, в яких зосереджено національний інформаційний потенціал на всіх різновидах інформації, що створюються в Україні та світі. Де-юре бібліотеку було створено згідно з постановою Ради народних комісарів УРСР від 2 січня 1940 р. «Про організацію наукових установ у Західних областях УРСР».

Унікальний та рідкісний фонд бібліотеки включає рукописні пам'ятки ХІ — поч. ХХ ст., особові архівні фонди ХVІІІ–ХХ ст., інкунабули, палеотипи, стародруковані видання ХVІ–ХІХ ст.; картографічні видання ХVІ–ХVІІІ ст.; українську й іншомовну періодику ХІХ — першої половини ХХ ст.; зібрання творів українського й світового мистецтва — гравюр, рисунків, акварелей, гуашей та нот (ХVІ — початку ХХ ст.). Станом на 01.01.2010 р. загальний обсяг фонду становить понад 8 мільйонів одиниць зберігання.

Бібліотека, визнана в Україні як науково-дослідний інститут у галузях бібліотекознавства, книгознавства, пресознавства, ар-

хівознавства, джерелознавства, здійснює широкомасштабні дослідження української книги і періодики XVIII — поч. XX ст., укладаючи багатотомні монографічні дослідження, біобібліографічні покажчики, каталоги та численні науково-довідкові видання.

Нелегкою була доля нашої бібліотеки. Її складна, а іноді драматична історія ще потребує об'єктивного дослідження. Не маємо за мету характеризувати історіографію проблеми — це тема окремого дослідження, але відзначимо, що у радянський період міжнародна співпраця бібліотеки була обмежена ідеологічними заборонами і «берлінською стіною». Після її падіння бібліотека почала інтенсивно шукати партнерів для співпраці, щоб зрозуміти, як краще організувати свою роботу. Сьогодні можемо констатувати — наші зусилля не були марними. Впродовж останніх двох десятиліть читачами бібліотеки були представники 124 країн світу, а нашими співпартнерами з міжнародного книгообміну стали понад 70 книгозбірень і гуманітарних інституцій, зокрема Австралія, Австрія, Аргентина, Англія, Білорусь, Болгарія, Італія, Канада, Латвія, Литва, Німеччина, Польща, Росія, Словаччина, США, Франція, Чехія та багато інших.

Після проголошення незалежності України (24 серпня 1991 р.) перед нами постала проблема як налагодити міжнародну співпрацю з Національним закладом ім. Осолінських (Республіка Польща, м. Вроцлав). Ця подія зумовила формування зовсім нових відносин між українцями і поляками. Стверджую, що дві наші інституції — Національний заклад ім. Осолінських і Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника за вісімнадцять останніх років пройшли нелегкий шлях від суперечок до різноформатної та багатогранної співпраці. Це були два періоди в історії наших бібліотек. Перший період — це десятиліття суперечок, іноді розмов на високих тонах, дискусій, як кажуть у народі, до хрипоті. Кожен вимагав свого, що було, звичайно, закономірно, але не вмів слухати іншого. Не дивлячись на те, що 18 травня 1992 р. між нашими країнами був підписаний «Договір про добросусідство, дружні взаємини і співпрацю», минулі роки засвідчили, що до найсерйозніших польсько-українських проблем і дискусій належать суперечки про належність культурних цінностей.

Обидві сторони постійно висували вимоги щодо їх негайного повернення, і не лише на офіційному рівні, через представників

своїх країн, але й у вигляді претензій у пресі, дебатах і публічних дискусіях. Таким прикладом були претензії Польщі передати їй частину колекції Національного інституту ім. Оссолінських (Оссолінеуму), що залишилася у Львові після Другої світової війни.

Проблема культурних цінностей виникла ще в момент розробки згаданого «Договору про добросусідство», зокрема стаття 13, яка визначила кроки спільної співпраці у сфері охорони культурної спадщини. Важливе значення мала також «Домовленість про співпрацю з питань охорони і повернення культурних цінностей, втрачених і незаконно переміщених під час Другої світової війни». Цей документ Польща і Україна підписали 25 червня 1996 р. Для його виконання було створено українсько-польську комісію з питань охорони і повернення втрачених і незаконно переміщених культурних цінностей під час Другої світової війни. Перше засідання комісії відбулося у Львові в травні 1997 р. Тоді було ухвалено рішення створити чотири робочих експертних групи, серед яких була і група у справі колекцій «Оссолінеуму».

У 1997 р. польська сторона пред'явила українській владі вісім ревіндикаційних заяв. Всі звернення українська сторона спростувала, інформуючи натомість про перелік об'єктів, які сьогодні перебувають у Польщі, але становлять частину української культурної спадщини.

Я, як учасник другого, третього і четвертого засідань експертних груп з питань «Оссолінеуму» Міжнародної українсько-польської комісії з питань охорони і повернення втрачених і незаконно переміщених культурних цінностей під час Другої світової війни, можу констатувати, що впродовж десятиліття переговори завжди були складними.

Українська сторона, демонструючи глибоке розуміння прагнення польських колег використовувати всі можливі заходи заради повернення до Польщі незаконно переміщених реліквій, акцентувала увагу на принципі паритетних і взаємовигідних польсько-українських відносин у межах стратегічного партнерства між нашими країнами. Ми ж подали свою позицію, суть якої зводиться до того, що «повернення» колекцій колишнього Національного інституту ім. Оссолінських (тепер — Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника) не може бути предметом обговорення, оскільки не встановлений

факт визнання цих культурних цінностей як втрачених або таких, що незаконно переміщені на територію іншої країни.

У міжнародно-правовому аспекті питання реституції польській стороні фондів колишнього Національного інституту ім. Оссолінських суперечить нормам чинного міжнародного права — Віденській конвенції «Про правонаступництво країн з питань державної власності, державних архівів і державних боргів» від 08.04.1983 р.; Статуту Організації Об'єднаних Націй у питаннях освіти, науки і культури від 16.11.1945 р.; Статуту Міжурядового комітету зі сприяння поверненню культурних цінностей країнам їх походження або їх реституції у разі їх незаконного привласнення від 24.10.1978 р.

Як відомо, події 1939 р. призвели до возз'єднання земель Західної України (Галичини) з УРСР, що було затверджено 22 жовтня 1939 р. Оскільки діяльність бібліотеки ім. Оссолінських безумовно була пов'язана з історичною територією України (Галичиною), що за своїм правовим статусом була її невід'ємною частиною, Україна в особі Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника на законних підставах стала правонаступником зібрань колишнього Національного інституту ім. Оссолінських.

Юридичний аспект проблеми полягає в тому, що зібрання колишнього Національного інституту ім. Оссолінських сьогодні є майном України, як і все решта, що залишилося внаслідок політичних змін, які відбулися в країні. Відокремлювати його від загальної маси майна, щодо якого не було ухвалено рішення на міжнародному рівні, не було підстав. Дебати про повернення окремої культурної цінності порушує принцип рівності сторін і справедливого вирішення проблем власності, оскільки Україною і Республікою Польща не було ухвалено рішення про двосторонню реституцію всього майна.

Окрім цього, увагу польської сторони було звернуто на такі моменти: фонди Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника — є загальнонаціональним надбанням, де зберігаються унікальні історичні джерела XIII–XX ст., комплексний науково-інформаційний, культурно-просвітницький і видавничий центр нашої країни. Бібліотека має близько вісім млн одиниць зберігання, найбагатшу у світі колекцію україніки: українські книги XVIII — початку XX ст., українську та іноземну періодику XIX — першої половини XX ст.: унікальні колек-

ції першодрукованих видань, палеотипів, інкунабул XV–XIX ст. і картографічних видань XVI–XVIII ст. Унікальними є зібрання творів українського і світового мистецтва: гравюри, малюнки, акварелі, ноти; найбільша в Україні колекція творів вітчизняних і зарубіжних композиторів (350 тис.); рукописна україніка XI–XVIII ст. і особові архівні фонди XVII–XX століть.

Постановою Кабінету Міністрів України № 1709 від 19.12.2001 р. ці унікальні колекції і зібрання бібліотеки внесені до переліку наукових об'єктів, які є національним надбанням. Загальний обсяг фондів, які мають виняткове значення для української науки і не можуть бути відтворені при їх втраті або знищенні, становить 3 млн 735 тис. одиниць зберігання.

Сьогодні бібліотека є однією з провідних установ у сфері книгознавства, джерелознавства, бібліотекознавства та історії преси, яка здійснює дослідження української книги і періодики XVIII — початку XX ст., видає багатотомні енциклопедичні й науково-дослідні праці та збірники наукових статей, джерелознавчі дослідження, науково-популярну і мемуарну літературу, чисельні бібліографічні покажчики.

Фондами бібліотеки щороку користуються понад 300 тис. користувачів, а документовидача становить близько 2 млн одиниць зберігання. Унікальні колекції розміщені у дев'яти окремих будівлях, які є пам'ятками архітектури XVII — початку XX ст. Тут для послуг користувачів є спеціалізовані читальні зали, інформаційний центр, у яких одночасно може працювати понад 500 читачів.

Трагічною була доля нашої бібліотеки у воєнні та післявоєнні роки. В цей період шість разів вивозили книжкові та рукописні колекції, мистецтвознавчі збірки. Перше пограбування Оссолінеуму було здійснене відразу після захоплення Львова німецькими військами. Відповідальний на той час за бібліотеку професор М. Гембарович змушений був віддати представникові гітлерівської ставки одну з найцінніших мистецьких колекцій — 25 рисунків Альбрехта Дюрера. Наступні три акції вивозу літератури, на цей раз до Кракова, відбулися вже за участю польських фахівців за підтримки німецьких окупаційних властей. Це були тисячі книг, зокрема церковних стародрукованих видань, рукописів, грамот, малюнків. З 450 львівських інкунабул у Львові залишилося тільки 46. З листів тодішнього керівника бібліотеки Оссолінських М. Гембаровича дізнаємося, що тоді було вивезено

також 40 скринь радянських книг з техніки, сільського господарства, економіки, статистики й військової справи.

Четвертий і п'ятий вивіз літератури у липні і грудні 1946 р. чітко характеризують ситуацію, яка склалася у цей період на західноукраїнських землях. Згідно з розпорядженням Й. Сталіна з фондів відновленої академічної бібліотеки передано «в дар польському народу» 217 тис. одиниць зберігання.

Можна згадати і останню передачу книг до Польщі у 1987 р. (2400 видань), яка була здійснена за розпорядженням М. Горбачова, а також про примусову передачу польської літератури до Москви. Вивезення 80 скринь юдаїки до Києва (доля цих книг досі невідома), нищення, спалювання української літератури зі «спецфонду», оскільки її вважали ворожою для радянського режиму... Ось коротко про долю бібліотеки.

На жаль, окремі представники польської сторони досі висловлюють вимоги про передачу їм решти фондів Оссолінеуму, хоча це суперечить усім правовим нормам, оскільки «повернення» підлягають лише цінності, які були вивезені звідкись або викрадені. Що стосується цінностей наших сховищ, то вони не були увезені, колекції їх формувалися на місці і сьогодні належать перш за все культурі двох народів — українського і польського. Саме Україна мала би повне право вимагати повернення своїх цінностей, які століттями вивозилися з її території. На жаль, у цьому напрямі робиться дуже мало. Історія України, хоя як прикро, значною мірою — це історія втрат, зокрема культурних цінностей. Наприклад, згідно з даними Міністерства культури колишнього СРСР серед втрат часів Другої світової війни дві третини цінних експонатів належали Україні.

У сучасній практиці культурної співпраці фігурують два поняття, які вже набули юридичного сенсу. Це поняття реституції і поняття повернення культурних цінностей. Тут варто конкретизувати смислове наповнення цих двох понять. **Поняття реституції** характеризує ситуацію або відображає вимоги обов'язкового повернення тих чи інших культурних цінностей законним власникам при їх втраті шляхом незаконного відчуження (під час війн, збройних конфліктів, крадіжок, унаслідок колоніальної експлуатації або іншого відчуження примусовим способом). **Поняття повернення культурних цінностей** асоціюється з добровільною передачею прав власності на культурні цінності у вигляді подарунка або обміну. Треба визнати: реституція і повернення

культурних цінностей «на місце їх дислокації» вже визнані міжнародним правом і продиктовані етикою, але на початку ХХІ ст. вимагають нових підходів, оскільки розвиткові цієї сфери значною мірою заважає невідповідність законів різних країн.

Крім того, питання повернення або навіть необхідності серйозного наукового дослідження деяких культурних цінностей, які є надбанням багатьох культур, дуже часто набуває яскравого політичного характеру. Такий стан справ існував би ще довго, але тепер можемо констатувати: багаторічні двосторонні українсько-польські переговори про долю колишнього «Оссолінеуму» завершені. Природно, що кожна сторона переслідувала у цих переговорах свою мету, але кожен етап таких зустрічей, навіть у найважчі моменти, демонстрував зближення сторін.

В історії наших двох бібліотек розпочався другий період — це час серйозної співпраці. Як доказ — підписання у квітні 2004 р. Угоди про реалізацію спільного документаційно-інформаційного проекту, що стосується культурної спадщини українського і польського народів у фондах тоді ще Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України та Національного закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Згідно з цією угодою дослідникам обох інституцій була надана можливість повного доступу до архівних і бібліотечних фондів, продовжена робота з опрацювання полоніки, яка зберігається у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. В. Стефаника (тоді — Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника НАН України), і україніки — у Національному інституті ім. Оссолінських у Польщі. Представниками двох установ ведуться дослідження і підготовчі роботи для створення збірників документів з історії Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, а також з історії діяльності інших львівських інституцій під час Другої світової війни і в післявоєнний період.

Конкретна реалізація угоди про співпрацю між Львівською науковою бібліотекою ім. В. Стефаника НАН України і Національним інститутом ім. Оссолінських у Вроцлаві розпочалась 5 жовтня 2004 р. Польська сторона для проведення робіт з оцифрування встановила три могутні сканери і вирішила кадрове питання — забезпечила оплату праці трьом технічним працівникам. ЛННБ України ім. В. Стефаника забезпечила якісне

копіювання документів у спеціальному приміщенні і рукописних матеріалів, відібраних раніше фахівцями з м. Вроцлава.

Технічним виконавцем проекту є фірма Digital-Center. Поки що оцифруванням охоплено рукописні матеріали: особові та родинні архіви, автографи, кореспонденція відомих осіб (політиків, суспільних діячів, вчених, літераторів), інші джерелознавчі матеріали господарського, політичного, військового та культурного характеру.

Станом на 1 вересня 2010 року переведено у цифровий формат 28 великих за обсягом і цінних за своїм значенням рукописних фондів, загальною кількістю понад 19 тисяч одиниць зберігання (близько 3 млн сторінок документів). Наступним етапом стане оцифрування друкованих періодичних видань XVIII — початку XX ст., зокрема — польських часописів, яких немає у бібліотеках та архівах Польщі і які дивом збереглися у нашій бібліотеці.

Крім цього, у рамках співпраці з Digital-Center та Суперкомп'ютерним та мережевим Центром (м. Познань) ЛННБ України ім. В. Стефаника отримала можливість приєднання до мережі польських цифрових бібліотек «dLibra». Триває підготовка щодо інсталяції програмного забезпечення та тестового впровадження документів, а відтак введення у дію цифрової бібліотеки «dLibra» на базі оцифрованих документів відділу рукописів.

На сьогодні польська система «dLibra» є найпопулярнішим програмним забезпеченням для створення електронних бібліотек. Вона використовується у понад 150 установах Польщі, які об'єднані у Федерації Цифрових Бібліотек, і може співпрацювати з іншими системами на основі відкритих комунікаційних стандартів.

Співробітники Національного закладу ім. Оссолінських та його директор доктор А. Юзвенко надали посильну допомогу нашим фахівцям у виборі та впровадженні в роботу однієї з найкращих бібліотечних систем «ALEPH-500». Бібліотека віддала перевагу відомому продукту знаного розробника, оскільки відоме прислів'я: ми не такі багаті, аби купувати дешеві речі. Численні переваги цієї системи добре відомі спеціалістам. Обмежимося лише нагадуванням, що інтегрована бібліотечно-інформаційна система ALEPH-500 сьогодні функціонує у бібліотеках більш як п'ятдесяті країн світу: зокрема (для нас це

важливо), у національних бібліотеках Великобританії, Китаю, Росії, Австрії, Чехії, Болгарії та ін.

Впровадження системи ALEPH-500 розпочалося у бібліотеці з конвертування записів, створених на базі програмного забезпечення ISIS (224 тис. записів). У 2007 р. були впроваджені модулі каталогізації та комплектування. Міжнародним форматом каталогізації бібліотечних документів було обрано формат МАРК 21, який дає можливість вільного обміну бібліографічними даними з найбільшими бібліотеками світу згідно із клієнт-серверним протоколом Z39.50. При виборі формату враховувалось чимало факторів: недостатню сумісність українського продукту — УКРМАРКу з усіма іншими міжнародними форматами, обмежену кількість бібліотек, які працюють в ЮНІМАРКу, загальносвітову тенденцію до повної уніфікації формату опису і поступовий перехід великих національних бібліотек на формат МАРК 21 (Німецька, Австрійська національні бібліотеки та багато інших), можливість використати багаторічний досвід бібліотек Республіки Польща, з якими ми маємо багаторічний досвід плідної співпраці і які з початку створення електронних баз даних діють у даному форматі і, відповідно, могли надати потрібну допомогу. Ми врахували і той факт, що за розвиток та динамічність формату відповідають такі потужні організації, як Американська бібліотечна асоціація та Бібліотека Конгресу. Тоді ж ми відмовились від Бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК) і перейшли на Універсальну десяткову класифікацію (УДК) та створення предметних рубрик на всі типи документів, оскільки пошук за предметом, згідно з опитуваннями користувачів бібліотек, є найпоширенішим.

За період з червня 2007 р. і до сьогодні у Бібліотеці опрацьовано понад 60 тисяч видань, серед яких: монографії, видання, що продовжуються, журнали та газети. Тепер в електронному каталозі бібліотеки нараховується понад триста тисяч записів про книги, періодику, картографічні та нотні видання. На початку 2009 р. паралельно зі створенням бібліографічної бази даних вперше в Україні у форматі МАРК 21 розпочато формування авторитетної бази авторської відповідальності. У найближчих планах Відділення наукової каталогізації та організації системи каталогів — розробка моделі для створення авторитетних записів на предметні рубрики на основі предметизації Бібліотеки Конгресу США.

Світова бібліотечна практика переконала нас у доцільності кооперації зусиль бібліотек у створенні інформаційних ресурсів та у наданні до них широкого доступу користувачам за допомогою новітніх інформаційних технологій. Основна мета таких заходів — економія фінансових, матеріальних та трудових ресурсів окремої бібліотеки, уникнення дублювання процесів, надання інформаційного сервісу на якісно новому рівні мінімальними засобами. Інтеграція ресурсів та кооперація роботи бібліотек набуває все більшого поширення і в Україні. Враховуючи вимоги часу, Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника, Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія», Наукова бібліотека імені Григорія Івановича Денисенка Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» та Публічна бібліотека імені Лесі Українки ухвалили рішення про створення системи корпоративної каталогізації. Ці бібліотеки мають однакове програмне забезпечення — інтегровану бібліотечну систему «ALEPH-500» та використовують один формат обміну даними — MARC 21. Завершується створення робочих груп з врегулювання та гармонізації бібліографічних стандартів, на яких базуватиметься зведений каталог бібліотек — учасниць проекту. Наразі вже налагоджено механізм запозичення/обміну бібліографічними даними між бібліотеками — учасницями проекту.

У 2008 р. було сконвертовано базу даних читачів бібліотеки та адаптовано нове програмно-апаратне забезпечення TCard для виготовлення читачьких квитків, після чого введено в дію модуль циркуляції для обслуговування читачів абонементу. Сьогодні ця база даних читачів містить понад 30 тис. записів.

Паралельно з каталогізацією здійснюємо рекаталогізацію документів, а також ретроспективну конверсію карткових бібліотечних каталогів, оскільки створення електронного каталогу, який повною мірою відображає весь бібліотечний фонд — актуальне завдання для будь-якої бібліотеки. Працюємо з частиною генерального алфавітного карткового каталогу (видання до 1990 р.), не відображеного в електронному каталозі. Першим кроком ретрокаталогізації є сканування каталожних карток і створення на їх базі так званого імідж-каталогу. Для вирішення цього питання працівники бібліотеки розробили програмне забезпечення, яке полегшує роботу з цим каталогом.

Станом на 1 жовтня 2009 р. у бібліотеці впроваджено 4 модулі системи ALEPH: Web OPAC, каталогізація, комплектування (серійні видання, книговидача). Маємо 20 робочих ліцензій одночасного доступу для бібліотекарів і 15 ліцензій — для користувачів.

Усі відділення бібліотеки комп'ютеризовано (близько 120 ПК), організовано локальні мережі з доступом до інтернету, які, своєю чергою, об'єднано в одну загальнобібліотечну мережу, яка забезпечує автоматизацію бібліотечних процесів у всіх шести філіях нашої установи та спрощує вирішення усіх повсякденних робочих питань. Окрім комп'ютеризованих робочих місць у бібліотеці впроваджено та функціонує комп'ютерно-інформаційний центр (25 комп'ютерів) та термінали (12 одиниць) зі швидким доступом до електронного каталогу.

У рамках впровадження новітніх інформаційних технологій у бібліотечній системі уже шостий рік триває робота над виконанням «Угоди про реалізацію документально-інформаційного проекту, що стосується культурної спадщини українського і польського народів». Партнерами угоди виступають: Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, Національний заклад ім. Оссолінських у Вроцлаві, а також Діджитал-Центр (Digital-Center) у м. Познань. У системі архівізації документів Digital-Center, директором якого є А. Хойнацький, займає провідне місце в Польщі. У його диспозиції — апаратура німецьких фірм найкращої якості і фахово підготовлені кадри. Три інституції зорганізували роботу над оцифруванням архівних документів і матеріалів, які зберігаються у відділі рукописів нашої бібліотеки.

Документальний комплекс цього унікального підрозділу містить, переважно, оригінальний склад фондів, які не дублюють інформації інших вітчизняних та зарубіжних архівних установ і належить до однієї з найбільших бібліотечних рукописних збірок Західного регіону України. Загалом документальна спадщина відділу рукописів відображає суспільно-політичні, культурні, економічні процеси, що відбувалися на західноукраїнських землях починаючи від другої половини XI ст. до наших днів. Містить фонди старопольського періоду, австро-угорського панування в Галичині, міжвоєнної Польщі, періоду німецької окупації, значний масив документів радянського та періоду української незалежності. Окрім україніки, у фондах відді-

ду зберігається значна частина полоніки, яка разом з фондами Національного закладу ім. Оссолінських у Львові, згідно з тестаментам його власника Максиміліана Оссолінського заповідалася м. Львову. Впровадження новітніх технологій дозволили обом сторонам знайти шлях до порозуміння. Тепер спільними зусиллями ми оцифруємо колишні фонди «Оссолінеуму», які ще залишилися у Львові. За роки радянської влади «помилково» було вивезено і українські документи, які, як передбачено в угоді, тепер ми повертаємо у наші фонди в електронній версії. Над виявленням і підготовкою списків документів для оцифрування узгоджено працюють групи як польських, так і наших співробітників.

Основними напрямками міжнародної співпраці є: виконання спільних документаційних проєктів, які забезпечують використання архівних і бібліотечних фондів та копіювання документів; участь науковців бібліотеки у конференціях, семінарах та різних наукових заходах, які проводяться науковими інституціями інших країн, а також публікація результатів наукових досліджень у зарубіжних наукових виданнях; книгообмін з бібліотеками та науковими установами.

У квітні 2004 р. ЛННБУ ім. В. Стефаника підписала Угоду про реалізацію спільного документаційно-інформаційного проєкту з Національним закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві, що передбачає виявлення і введення в науковий обіг культурної спадщини українського і польського народів з фондів ЛННБУ ім. В. Стефаника та Національного закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві. Згідно з цим документом було надано повний доступ до архівних і бібліотечних фондів, що зберігаються в обох інституціях, а також продовжено роботу з опрацювання полоніки, що зберігається у ЛННБУ ім. В. Стефаника та україніки — у Національному закладі ім. Оссолінських.

Важливим напрямом співпраці із Національним закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві є проведення спільних Оссолінських читань (під патронатом Генерального Консула Республіки Польща у Львові Веслава Осуховського).

Діє угода з Міською публічною бібліотекою в Сяноку ім. Гжегожа з Сянока (в рамках європроєкту «Спільна культурна спадщина — кордони не мусять роз'єднувати»), що передбачає взаємне сприяння дослідженням, оцифруванню та введенню до наукового обігу культурної спадщини регіону Підкарпаття і Лемківщини на базі ЛННБУ ім. В. Стефаника та Міської пуб-

лічної бібліотеки м. Сянока ім. Гжегожа з Сянока, Історичного музею і Музею побутової архітектури м. Сянока. У 2007 р. в Сяноку проведено спільну Міжнародну наукову конференцію «Відкривачі й будителі Лемківщини» («Odkrywcy i budziciele Lemkowszczyzny»), видано збірник матеріалів.

Проводяться документальні розшуки у Національній бібліотеці у Варшаві та інших книгозбірнях та архівосховищах Польщі з метою поповнення джерельної бази «Довідника про українські книжкові та рукописні зібрання Центрально-Східної Європи», а також збірника документів про переміщення і втрати книжкових і рукописних колекцій під час Другої світової війни та в післявоєнний період.

Міжнародна співпраця виявилась також і у фінансовій допомозі, яку надав нашій бібліотеці Національний заклад ім. Оссолінських, Міністерство культури і старожитностей Польщі, а також благодійні організації Польщі у відбудові та реконструкції колишнього відділу мистецтв бібліотеки, що розташований на вул. Бібліотечній, 2 (м. Львів). Після урочистого відкриття, в якому взяли участь Міністр культури Польщі, мер Вроцлава, представники Генерального консульства Польської Республіки у Львові, відділ отримав назву Відділення «Палац мистецтв ім. Тетяни та Омеляна Антоновичів» (імені головного фінансового спонсора та відомого українського мецената, засновника Фундації ім. Тетяни та Омеляна Антоновичів). Згідно з домовленостями між нашими установами у бібліотеці відкрито представництво Закладу Народового ім. Оссолінських, а також чотири виставкові зали для проведення спільних виставок. Сподіваюся, що з часом у Вроцлаві буде постійне представництво нашої бібліотеки.

Національний заклад ім. Оссолінських брав безпосередню участь у проведенні капітального ремонту колишнього спецфонду та приміщень будинку, що на вул. Ковжуна, 10, у якому буде здійснюватись оцифрування періодичних видань XIX — поч. XX століть.

Щороку наші співробітники мають можливість підвищувати фахові знання, зокрема з наукової реставрації та консервації рідкісних видань, а також працівників відділення «Наукової каталогізації та організації системи каталогів» і відділу автоматизованої обробки наукової інформації та комп'ютеризації.

16 грудня 2008 р. була підписана угода про участь нашої бібліотеки в організації виставки «Історичні скарби Польщі —

Національний заклад ім. Оссолінських гостює у Відні». З метою підготовки документів з наших фондів для експонування, а також ознайомлення з новими методиками реставрації рукописних та стародрукованих видань у відрядження до консерваційно-інтролігаційного відділу Національного закладу ім. Оссолінських до Вроцлава було відряджено провідного реставратора А. Макаровського. Вказану виставку було відкрито 26 лютого 2009 р. у Відні. На спільній виставці з фондів нашої бібліотеки експонувалися 40 одиниць збереження — це 13 творів образотворчого мистецтва і 27 рукописів. Співробітники нашої бібліотеки Лариса Купчинська і Мирослава Дядюк взяли участь у підготовці каталогу виставки, виданого польською, німецькою і англійською мовами. На відкритті виставки були три наші співробітники. В особистому привітанні до учасників виставки колишній президент Польщі світлої пам'яті Лех Качинський відзначив: «Одна з найзаслуженіших польських архівних та музейних установ — Оссолінеум, що знаходиться сьогодні у Вроцлаві, у співпраці з Львівською національною науковою бібліотекою України ім. В. Стефаника підготували виставку, яка буде експонована в Австрійській національній бібліотеці у Відні. Отже, тут сходяться три нації, котрі вже століттями живуть у цьому регіоні і плекають разом свою національну спадщину, не дивлячись на всі історичні зміни. Зустрічаються три великі центральноевропейські міста, які були на своїх землях (Сілезії, Галичини та Австрії) від давніх-давен центром культурного і політичного життя. Я дуже радий, що такі зустрічі відбуваються щоразу частіше, що ми маємо змогу краще пізнати одні одних і що нам стає все легше й легше говорити про минуле, котре нас вже не роз'єднує, а пов'язує».

Вірю і щиро переконаний, що в цьому напрямку і надалі будуть працювати наші дві бібліотеки.

24 червня 2010 р. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника стала учасницею Світової цифрової бібліотеки, проект якої ініційований Бібліотекою Конгресу США у співпраці з 85-ма партнерськими інституціями 55-ти країн світу за сприяння ЮНЕСКО, а також фінансової підтримки різних компаній та приватних фондаций. Ми розпочали серйозну співпрацю, яка передбачає представлення у мережі інтернет унікальних колекцій і збірок нашої бібліотеки, що сприятиме розвитку міжкультурної та міжнаціональної співпраці.